

վիճենա երթալը, մեծ բանիմը համար պիտոր ըլլայ :

Նաբօլէոնին գործքերը, իրենպէս դրեթէ վերջի շունը հասերեն . ու կընամիք հաւատալու , թէ մեծ ու երեւելի բաներ պիտոր ըլլան ֆրանսայու մէջ, թէ որ մինչև հիմայ եղած չեննէ : (1) (ԹԻՆԵ ԴԻՄԵՍ) :

4 ին :

Փարիզու օրագիրները առինք մինչև իւր ամսուս . մենք ասոնց մէջ ուրիշ բան պիտոր չխտնանք , բայց եթէ ջանքէ փոյթ՝ սուս խապարներ չինեւու , որպէս զի հաւտացնեն Եւրոպայու, թէ Նաբօլէոնին՝ ոչ առողջութիւնը , ոչ միջոցները կործանեւրէն :

Կերենայ թէ ինքը վասն հիւանդութեւ՝ կարողուի ջունէր պաշտտէն դուրս ելլալու մինչև անցած ամսուն 27ը . վասն զի ուշացաւ մինչև աս սահաթս երեւալու ան հանդիսին մէջ՝ որ իր պաշտին դրան առջևը եղաւ : Հետեւեալ առաւօտը երեւոց զինքը թանգարանին մէջ , ու իրիկունը դնայ թատրոնը : Կերենայ թէ իրեն հրապարակաւ երևնալը՝ ասոնք են միայն , որ հաւանականաբար վայրկենական էին . որովհետև ան հիւանդութեամբը՝ չէր կընար ըլլալ իրեն խորհուրդի մէջ նստելը , անդադար ոտք ելլալը՝ իրեն պաշտօնայնութուն յարգութեւն ընդունելու համար : Իսկ իրեն որսորդութիւն երթալը՝ Վէրսայլէն ըսած անտառները , նոյն օրնալ թանգարանը ու թատրոնը երթալը , թողութեւ կընեն՝ տարակուսելու բանմընէ : Մէկ բան մնալ չիկայ աս օրագիրներուն մէջ , որ կարենայ փոխել մեր կարծիքը՝ Նաբօլէոնին քաջած հիւանդութեւնը վրայ . որնոր առանց տարակուսի մինչև աս սահաթս ալ կըքաշէկոր :

(1) « Ինկիլիզին պաշտօնայնները՝ որ աս խապարները կըհանեն , իրաւունք ունին . վստիք Նաբօլէոնին գործքերը՝ իր առողջութեւն վիճակինդէս են : Իարձիւն իրաւէ որ կըտես , թէ ֆրանսայ մեծ բաներ պիտոր ըլլան . բայց աս ալ դիման , թէ ինչ որ Ինկիլիզին պաշտօնայնները կըկարծեն ու կըհաւատան , անոր ներհակը պիտոր ըլլայ » : (ՄԻՆԵԴԵՄ :)

Իր առողջութեան վիճակը իսկաւ յայտնի կերենայ՝ խորունկ ձայնով վերջի խօսած ատենաբանութիւններէն . ուստի հարկաւ կըհետեւի , թէ ծանր մարմնոյ աշխատանքները որ կրեց , տկարացուցերեն իր գլուխը :

Թէ որ հաւտալու ըլլանք Մօնիթէօնին (ք) ֆրանսայու օրագիրին , չէ թէ միայն Նաբօլէոնին առողջութեւնը աղէկ է , հաստանաւ մեծ միջոցներ ալ ունի ձեռքը . վասն զի կըստամէ , թէ Նաբօլէոնը՝ նոր հրաման հանեց , որ իր Սպանիայի զօրքերուն՝ 20 հազար մարդ , 6 հազար ձի , 6 հարիւր առաւաղ , ու 10 միլիոն ֆուանքի խրոխով . ասով կըքցնէ իր զօրաժողով ընելու առաւտութեւնը , ու իր ստակին լիութեւնը :

Հիմայ դիւրին է ցըցընելը , թէ Նաբօլէոնը չիկընար երկու պատերազմ մէկ տեղբէլ , թէ որ ուզէ նորէն պատերազմ ընել . ու կերենայ թէ հիմայ աւելի հարկաւոր է իրեն զօրացնել զինքը Մոսկովին դէմ , քան թէ Սպանիայու՝ որուն դէմ բաւական զօրութիւն ունի : Բայց ինքը Սպանիայի մէջ ուրիշ դէմ չիծեծկըվի , թէ ոչ Սպանիոյ կառավարութեւն դէմ , որուն միջոցները իսկաւ քիչն . ու ինկիլիզին զօրավարին դէմ , որ տկար է սրտով : Աս երկու աղքատութիւննէ՝ որ յալթալ կան ցրոց իր ղէնքը , ու պատճառ եղաւ որ Լոռա Վէլիկիդօնը՝ ետ քայլեցաւ քան զփոգութեան սահմանագրութիւնները :

Երբոր Վէնէապիլէ անուշով նաւը առաւ , դատի ելքէն բացաւ ու ելաւ Սպանիայի հիւսիսային կողմէն , աս տէրութեւնը՝ մինչև ան ատենը հիշ մէկ թշնամոյ զօրքը չէր թողուցած՝ որ ֆրանսա դաւնայ . ու ասանկ ձայնմաւ կար , թէ բոլոր զօրքը պիտոր ետ քաշուի Եպոսէն : Քաֆաուէլ լի ճէնէսալը կալիցիա էր 8 հազար մարդով , հրատարակեց թէ հասնելունպէս իրեն 2 հազար մարդ , մէկէն ի մէկ պիտոր առնում բոլոր ծովեղբայրին նաւահանգիստները , ու պահասան զօրք պիտոր դնեմ աւանց մէջ :

Անցած երկուշաբթի ժողովը եղաւ Նաբօլէոնիւմ քաղաքը քննելու համար , թէ արդեօք պատշաճ բանմընէ ներկայացնելու գլխաւոր կառավարին ու Փառլամենթին ան խնդրքը՝ որ հաշուութի հաստատելու համար է : Աւելորդ է ըսելը , թէ որքան ան

անբաղադար քանիք կըլլար ասանկ խընդիրքով կառավարութիւն շիտթութե մէջ ձգելը . (2)

(2) ,, Ահա քեզի ստոյգ բացատրութիւն Նաբոլէոնին հիւանդութեւն . ահա ստոյգ մեկնութիւն Լոու Վալթօլէին Վիէննա խընդիրքուն, Վիէննայէն Լոնտոն դաջողքուն, ու ամեն ձայներուն . որ կըհնչեն Ֆրանսայու խոռովութեւն համար, ու ժողովրդեան գեղամակութեւն համար . վերջապէս ամեն խաղաղներուն . որ կըընան խաղաղութեւն ինկիլիզ ժողովուրդը՝ հեմակումն բաներուն վրայ :

Ինկիլիզ ժողովուրդը՝ ցամաքէն բաժնրված մնալէն ալ կըմանծրանակոր . ու հոգնած է Սլանիայի ու Վալթօլէի պատերազմներէն . ամեն կողմանէ բաղձանքնին կը յայտնեն, թէ կուզեն բռնադատել իշխանները՝ որ խոհեմ ու իմաստուն ըլլան, ու խաղաղութիւն տան աշխարհին : Իսկ պաշտօնեայները որպէս զի ժողովրդեան մոգէն հեռացնեն աւ խորհուրդները ու մտածմունքները՝ ու պատեցնեն, կըընան հաւտացնելու անոնց, թէ Ֆրանսիային զօրք՝ Սլանիան կըծողուկոր . ուստի ասկից ետե ինկիլիզ ժողովուրդը ալ ընեն պիտոր չիթափէ . վասն զի երեն զօրքը տիրած կըլլայ Յամաքաղղիէն մինչեւ Բերքէի կղզիները . և թէ Նաբոլէոն կայսրը վերէմ է ու հոգեվար է, ասկի վերջը ալ իրմէ վախալու չէ . և թէ Ֆրանսիային իրաւը գեղամակ են, զորութիւն չունին, բաներնին բռնած է . ոչ սեր հայրենեաց ունին՝ ոչ աղջային գոռոգութիւն . պատրաստ են ապստամբելու, ու ամեն անասի թէութի յանձն առնելու . . .

... Տեսնուի՞ր սա պաշտօնապետութիւն :

Սլանիայի ու հիւսիսային կողմի պատերազմը պիտոր առաջ երթայ . 300 հազար մարդ բոլորը Ֆրանսիայէն փեարվարի մէջ պիտոր միանան Ամստըրդամ, Էլստայի, Ռէնիայի ու Օտենի վրայ . առանց ասոնց մէջ համրելու ան 200 հազար զօրքը՝ որ մեծ բանակնեն . և աւ ժափի պատերազմն պիտոր ըլլայ մէկ Ֆրանսիայի զօրքովն, որ գտնջէ թէ անցած պատերազմի զօրքուն երկու խաթը կըլլայ : Աւ Սլանիայու մէջ եղած Ֆրանսիայի 300 հազար զօրքին թիւնայ միշտ պիտոր պահի :

Ինկիլիզեռան կրպարծի՝ թէ 400 հազար նաւական զօրք ունի՞ր օդի վրայ, թէ Էւրոպայի մէջ, թէ Հինախոտանու, թէ Ասիայի, և թէ Վալթօլէի մէջ : Ֆրանսային բաղձամարդունը՝ էն քիւքառապատիկն է Ինկիլիզեռան . Աւստի թէ որ ինկիլիզը 400 հազար մարդ ունի, Ֆրանսա՞ համե

Բոնիադուքի Բրինչբէ Ճիւղեբէին, որ Լէհերու զօրքերուն գլխաւոր Սպարապետներ՝ Սերադգէրներ, փորձանքն հանդիպեցաւ . երբոր Օուքհայ կերթար, տակի եղած ձին՝ սահելով գլորեցաւ, ու ան սահաթը մէկէն իր տակը սատկեցաւ . ուստի աւ ինչալը՝ Բրինչբէին ոսկորները խախտեց : 13 ին հոսեկաւ որպէս զի բժշկուէր . քաղաքացիքը շատ մեծ պատուով ու ցաւակցութեւն ընդունեցան զինքն :

Ճայօնձէկը Ճէնեռալը, աւ վերջի պատերազմին մէկ սրունքը՝ պաճախը կորսնցուց, սրով և մեռաւ :

Պ Ա Վ Ի Ե Ռ Ա .

Մօնաթ 30 Դեկտեմբերի :

Սլանիայեկային թղթակցութեւն մէջ կըգրուէ, թէ ,, Նորահա՞ կէն՞ Բրինչբէն մը, որ 10 տարի առաջ Վիէննա քաղաքը՝ ծաղիկ աշխմայ եղածէր երեւելի ու վարպետ Տօդգօս Ֆէռուսն, որ ծաղիկ աշխմային մենծ պաշտպաններ, աւ Բրինչբէն հիմայ նորէն ծաղիկէն բռնըվերէն ։

Աւ գլխունածը կըընայ ըլլար որ՝ հասարակաց սիրտը մէկ վախմը կամ կատկածմը ձգէ, անոնց՝ որոնք որ աւ աշխմային օդուտը չեն գիտեր ու չեն իմացած, և կի՞ գեռ փորձը չեն առած : Պալիէռայի Լանտսդք քաղաքին՝ Սերուլդէն նէմյէ վարպետ բժիշկը, պէտէս օրագրութեանց մէջ աղէկ կըմերթէ, թէ Նախ՝ Տօդգօս Ֆէռուսն, որ մէկ քանի տարի է Վիէննա մեռաւ, վարպետ բժիշկն չէր : Երկրորդ՝ չէ թէ պաշտպան, հասարակ մեծ թնամի էր ծաղիկ աշխմային : Աւ Տօդգօս Ֆէռուսն՝ որ միանգամայն Նէմյէի տէրութե խորհրդական

մատուցէ անոր՝ կուտենայ իրեք խաթը : Հանեք աւ հիսապէն 200 հազար մարդ ծովու համար, կըմայ անդին մէկ ամբողջ միլիոնը մարդ . որոնք Ֆրանսան կըընայ որք հանել զէնքով ան գլխութե՞ր որով Ինկիլիզեռան կըհանէ 400 հազար մարդ ։ (Մօնիէն :)

նէր,

նէր, 1801ին Վիեննայի գաղէթային մէջ տպել տոճաւ մէկ ծանուցումը, որ ամմէնուն կարգելէր՝ աղոյ վրայ ծաղիկ աչաւայ ընելը: Եւ ուղեւով սուտ հանել ասօգտակար դիւտը, սկսաւ Վիեննայի մէջ սրտաւ ու խարդախ աշխատներ ընել: որոշու զի աշխատայ եղած տղաքը՝ նորէն ծաղիկ հանեն: Ուրեմն՝ վերի ըսած Բրիտիքէին նորէն ծաղիկ հանելը զարմանքով չէ, որովհետեւ խարդախութեւն աշխատայ եղած էր:

Թ Ի Խ Օ Լ Օ.

Ինքուր • 30 Դեկտեմբեր:

Շաբաթ գիշերը՝ մեր քաղաքին հիւսիսային կողմը՝ մէկ վառած մետէորայով երեւցաւ, որ սաստիկ լոյս արձկելէր քովի եղած տեղերը: այնչափ որ՝ մինչև տեսնողները կը կարծէին թէ կրակ կայ. սաստիկ խելով ատեն դիմանալէն ետեւ, սաստիկ ձայնովը շաթեցաւ՝ ու այնպէս ողջացաւ:

Տ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Վէսդֆալայի.

Մարտի 10 • 26 Դեկտեմբեր:

Ամէն օր կը տեսնանք, որ զինուորական շամբայէն զօրքէր կանցնին՝ մեծ բանակը երթալու համար: Աս վերջի իրեք շաբաթուն մէջ, 20 հազարէն աւելի համրեցինք անցնող զօրքերը: Կայսրը նախնորոշեալ երկրէն անցնող զօրքերուն, որչափ որ կարելի է՝ շուտով տըրոճի պիտոր 171 հազար, 380, օխայ միս. սակեղատ՝ հազարաւոր չափ աւելորէն, հաճար՝ քիչաւոր, դարի, ընդեղէն, ու խոտ պիտոր տըրոճի:

Ն Ե Մ Յ Ե Ս Տ Ա Ն.

Վիեննա • 23 Դեկտեմբեր:

Մանկ կը կարծուիկոր, թէ Աւստրիայի ձիերու վրայ եղող ընդհանուր պաշտօնաւորները՝

տէրը՝ փարէզ գացած ըլլայ, պատերազմի վրայ եղած պաշտօնատերին հետ խորհրդակցելու, որ բաղմունքին ձիերու պատրաստեն ֆրանսիացի ձիաւոր զօրքերուն համար:

Միայն Մաճարստանը՝ խելով բաղմունքին ընտիր ձիերու կուտակոր ֆրանսիացիները:

29 ին:

Բէրլինի մէջ գաղէթաներ առնիք, որոնց մէջ Մոսքայի վրէժի քանի խապարներ գրած էր: Մոսկովի վերաւորները 7 հարիւրի չափ, քօնթէ Արեւելեան զինուորապետ տեղաւորներէն: 650 հիւանդաւորներէն՝ մեծ հիւանդանոցին մէջը կայ: Իսկ ֆրանսիացի վերաւորները, քաղքին գլխաւոր մէջնէն. ստոնք բժշկօղը՝ իրենց մէջ ճեղհահմէն. ստոնք ամմէն պիտոյքը՝ կուտակոր: Ֆրանսիացի գերիները՝ Բէրլինի պալատին մէկ մասը կը բնակին, որ Մոսքայի մեծ կրակէն խաղտուները:

30 ին.

Մոսկովիները կը ջանան, որ աս գլխաւոր քաղաքին մէջ՝ օտար գաղէթաներուն մէջնէն կարգացած սուտ խապարները տարածեն, ու հասարակաց կարծիքը խաբէն: Բայց տեղուները՝ աչքը ալէկ բացած է. ու աս խապարները հանողներուն շատնալ արդէն բռնած ու բանտը գրած է:

Փ Ր Ա Ն Ս Ա.

Փարէզ • 9 Յունիս:

Երեկ հաբօլէոն Կայսրը՝ կէսօրէն ետեւ սահաթը 1ին, Տերուածեան խորհրդարանը դնաց. մինչև սահաթը չը հոն կեցաւ:

Աս իրիկունալ՝ ներսի ատենին մէջ արտաքին կարգի խորհուրդովը ըրաւ, որովհետեւ կը զանազան մեծամեծ Բրիտիքէներ, ներսի ատենին պաշտօնեայները, և Տերուածեան պաշտօնատերները:

Տերակոյտը՝ խորհուրդ կողմեցաւ վաղու օրը, կէսօրէն ետեւ սահաթը 3ին:

Աս գործքը՝ որ է պատմութիւն հիմակման ատենին, տասնըհինի օրը մէջով կը տրուի ի Վիեննայի ՏԻԿ Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ: